

Editar en català en temps de crisi

Edicions del Periscopi i Males Herbes neixen en un context econòmic complicat. Volen renovar els taulells de novetats amb bons llibres

◆◆◆◆ Jordi Nopca

ANIOL RAFEL ACABA
D'ENGEGAR EDICIONS DEL
PERISCOPI. PERE TORDERA

a
llegim

43-44

● 'Victus' d'Albert Sánchez Piñol ● Entrevista a Roger Chartier, que ha dedicat tota la vida a l'estudi de la lectura

46-47

● Arriba una traducció d'excepció d'"El sagrat i el profà" de Mircea Eliade ● 'La vall de la matança' de Josep Masanés

BRESSOL DE GAT
KURT VONNEGUT
TRADUCCIÓ DE
MARTÍ SALES
MALES HERBES
DETALLS
210 PÀG./12€

TERRA DE CAÏMANS
KATE RUSSELL
TRAD. MARTA PERA
EDICIONS DEL
PERISCOPI/
TUSQUETS
440 PÀG./19,95€

Aquest octubre arriben dos nous projectes editorials en llengua catalana. Les propostes de Males Herbes i Edicions del Periscopi neixen marcades per la crisi general –i la del sector–, una situació que pretenen suavitzar a partir de la innovació i l'esforç. Tot i que n'hagi coincidit l'aparició, tots dos projectes arrenquen de lluny. "La nostra idea de fer una editorial que publicués el que fins llavors havíem de llegir en castellà arrenca dels anys universitaris", diu Ramon Mas, que juntament amb Ricard Planas han fundat l'editorial Males Herbes, que s'estrena amb *Bressol de gat*, una novel·la inèdita en català de Kurt Vonnegut, un dels escriptors nord-americans més divertits –i perspicaces– de la segona meitat del segle XX. "Al principi volíem centrar-nos únicament a publicar ciència-ficció –recorda Mas–. Ara hem ampliat el camp de batalla, i diem que publicarem novel·la i contes no estrictament realistes".

Mas cita Anagrama i Valdemar com dos dels referents pel que fa als títols que voldrien publicar, i no oblida que projectes com el de La Breu han demostrat que "es podia trobar un públic força jove". Els dos pròxims títols són *El regal de Gliese* de Victor Nubla i la recuperació del llibre de contes de Miquel Àngel Riura *La rara anatomia dels centaures*. "Hi ha autors que no van sortir ni al moment ni al lloc on els pertocava –admet Mas–. Tenim moltes ganes de recuperar l'autor en llengua catalana no oficial, el que no té un carer dedicat". L'editorial ho farà bo i

sabent que les butxaques dels lectors joves no estan gaire plenes: "El preu barat és essencial. Quan tens 19 anys i vols llegir, que un llibre et costi més de 20 euros és una trava. El nostre Vonnegut val 12 euros".

Aniol Rafel, d'Edicions del Periscopi, ha dedicat gairebé una dècada a treballar i col·laborar en una desena d'editorials i encarregant-se de tasques molt diverses: ha estat llibreter, assistent, becari, lector professional, corrector, traductor i, finalment, editor. "La crisi no m'ha aturat ni m'ha fet tirar enrere –assegura–. Haver tocat tantes tecles en el sector m'ha permès aprendre què he de fer i què no". Aniol Rafel es planteja publicar entre 8 i 10 títols l'any, la mateixa xifra que Males Herbes: "Em concentraré en un nombre reduït de títols i faré tirades petites perquè són dues bones maneres de controlar tot el procés editorial". Periscopi ha començat amb la traducció de la primera novel·la de Karen Russell, *Terra de caïmans*. En va contractar els drets abans que fos finalista al Pulitzer. Ha sortit al mateix temps que l'edició castellana, publicada per Tusquets: "Això ens ha donat un punt més de visibilitat i ha reforçat la credibilitat del projecte a l'hora de presentar-lo a llibreries –explica Rafel–. A hores d'ara Grup 62 concentra una part molt important del mercat en català. Les petites editorials podem arregar una literarietat que des d'una estructura empresarial gran pot ser considerada un risc excessiu". Periscopi combinarà traduccions –David Foster Wallace, Dave Eggers, Gonçalo M. Tavares– i au-

tors catalans "que mereixen tenir un públic i que tenen coses a dir": de moment, publicaran Manel de la Rosa i Tuli Márquez.

Menys diners a les butxaques

La manca d'una oferta en català que pogués arribar a nous públics ha estat un dels motors de noves propostes editorials, com és el cas de Raig Verd. Al març, Jordi Fernández i Laura Huerga en publicaven els primers títols: *A dalt tot està tranquil* de Gerbrand Bakker va aconseguir el premi Llibreter; *M'agradaria* d'Amanda Mikhalopulu s'ha emportat, juntament amb *Saviesa grega arcaica* (Adesiara), el premi Llibrislber 2012. "L'educació en català dels últims 30 anys ha donat lectors nous i joves –explica Huerga–. Aquest és un dels punts forts del nostre moment. L'altre és que la majoria de petites editorials que

MAS: "TENIM MOLTES GANES DE RECUPERAR L'AUTOR EN LLENGUA CATALANA NO OFICIAL"

ANIOL RAFEL: "LA CRISI NO M'HA ATURAT NI M'HA FET TIRAR ENRERE"

RAMON MAS I RICARD PLANAS, EDITORS DE MALES HERBES.

publicaven llibres que ens interessaven ho feien només en castellà. Nosaltres volem oferir títols de qualitat literària, ben fets i cuidats". El context econòmic desfavorable fa que "es venguin menys llibres i que la gent tingui menys diners per comprar-ne", però a Raig Verd estan convençuts que a llarg termini el seu projecte pot funcionar. Josep Cots, al capdavant d'Edicions de 1984 des de fa 28 anys, dóna la seva visió de llarg recorregut: "La nostra experiència ha estat duríssima. Cal tenir molta voluntat, no desanimar-se i admetre que hi haurà pèrdues...". Cots adverteix de la caiguda de la distribució de novetats. "Ha baixat entre un 30% i un 35% durant els dos últims anys", diu. La presència del llibre en català també és menor: "L'any passat va baixar gairebé un 9%, mentre que en castellà va pujar un 3%. Si el 2010 s'havien publicat uns 9.000 títols, va baixar fins als 8.300, aproximadament. La situació és difícil de corregir, perquè en una situació com l'actual és molt difícil que hi hagi iniciatives empresarials, i les ajudes institucionals són cada vegada més petites".

Fugir del magatzem de paper

Xavier Mallafré, director general de Grup 62 -que aglutina segells tan importants com Edicions 62, Columna, Empúries i Proa- explica les dues estratègies que la crisi ha obligat a posar en marxa: "Ha calgut reduir el tiratge dels títols per ajustar-nos amb precisió a la demanda dels lectors, i també hem reduït el nombre de novetats. La crisi pràcticament no s'ha notat en el llibre

infantil: l'últim euro que renunciem a gastar els pares té a veure amb l'educació dels fills. En el llibre per a adults, en canvi, tret de campanyes com les de Sant Jordi i Nadal, el nivell de compra ha baixat sensiblement". Des del 2007 el nombre d'exemplars venuts ha baixat un 20%. "En dos anys la mitjana d'exemplars ha baixat dels 2.500 als 2.000 exemplars en català". Actualment un dels esforços més ariscats és el de les traduccions, segons Mallafré: els costos es poden disparar significativament. Josep Cots, que al novembre publicarà la traducció de *Llop entre llops*, la novel·la més important de Hans Fallada, hi ha hagut d'invertir més de 20.000 euros. Una editorial com Fragmenta, que aposta per la no-ficció en català i castellà sobre "les arts de l'esperit i la religió", com diu un dels seus editors, Ignasi Moreta, aposta fort per oferir traduccions de primeríssim nivell de textos tan significatius com *El sagrat i el profà* de Mircea Eliade i *el Llibre de la creació*. "L'amor a la feina ben feta ens redimeix de tantes llacunes i mancances de la nostra cultura -explica Moreta-. Volem contribuir a la riquesa editorial, però també ens han de sortir els números. Dedicuem la meitat del temps a fer coses i l'altra meitat a explicar-les. Treballar la promoció és importantíssim. Històricament, s'ha donat molt de suport a la producció, però no ens podem permetre el trist magatzem de paper imprès subvencionat. Una concepció de cultura deslligada del comerç ha portat a fer edicions d'esquena al públic. ❖

CINC MIRADES EXPERTES, ATREVIDES I NOVES EN EL SECTOR

Xavier Mallafré, director general de Grup 62

Actualment entre el 85% i el 90% del catàleg de Grup 62 és en català. Integrat per una vintena de segells, l'accionariat de 62 compta amb la participació de La Caixa, Planeta i Enciclopèdia Catalana. Xavier Mallafré, el director general, ens

explica les dues estratègies per afrontar la recessió econòmica general i del sector: "Ha calgut reduir el tiratge dels títols per ajustar-nos amb més precisió a la demanda dels lectors, i també hem reduït el nombre de novetats". La bona notícia

és que la crisi pràcticament no ha afectat les vendes de llibre infantil. "En el llibre per a adults, en canvi, tret de campanyes com les de Sant Jordi i Nadal, el nivell de compra ha baixat sensiblement", diu Mallafré, que ressalta la "constant regeneració i transformació editorial" del mercat català.

Josep Cots, fundador i editor d'Edicions de 1984

Amb un catàleg que supera els 300 títols, Edicions de 1984 ha descobert al llarg de gairebé tres dècades autors catalans com Sílvia Alcàntara i ha traduït Alfred Döblin i Kurt Pinthus abans que el mercat castellà hi parés atenció. "He volgut publicar obres que

m'atreien literàriament -recorda-. Els mitjans creuen que l'edició catalana és subsidiària de la castellana. Si el llibre no surt en català i castellà alhora, et trobes que costa molt més que et facin cas". Edicions de 1984 publica entre 20 i 30

novetats l'any, i no afluixarà el ritme. "Les editorials en català són tan precàries que qui pateix de valent són les que tenen una estructura empresarial", diu Cots. Aquest novembre, 1984 publicarà les més de 1.200 pàgines de *Llop entre llops*, de Hans Fallada, sense que en surti l'edició castellana.

Ignasi Moreta i Inês Castel-Branco, editors de Fragmenta

Fragmenta va celebrar el cinquè aniversari aquest maig. "La crisi es nota des de fa un parell d'anys, tant pel que fa a llibreries com també al sector públic -explica Ignasi Moreta, que juntament amb Inês Castel-Branco dirigeix el projecte-

Les col·leccions que hem anat engegant han sigut molt meditates, i no volem deixar-les córrer". En el seu catàleg hi ha l'obra completa en curs de Raimon Pannikar, una col·lecció d'assaig -amb títols de Marie Balmary, Amador Vega

i Jerzy Grotowsky, entre d'altres- i *Sagrats i clàssics*, on acaben de publicar *Llibre de la creació* i ultimem el llibret de *Moisès i Aaron*, òpera de Schönberg. "Dediquem la meitat del temps a fer coses i l'altra meitat a explicar-les: les xarxes socials i presentacions són tan importants com fer bons llibres".

Laia Climent, editora de TresQuatre

Filòloga de la Universitat Jaume I de Castelló i especialista en literatura de gènere, Laia Climent és, des del juliol, la nova directora de l'editorial valenciana fundada l'any 1968 pel seu pare, Eliseu Climent. "En temps de crisi

tot és més difícil, la imaginació s'ha d'activar al 100% -diu l'editora-. Aquella vella idea de renovar-se o morir ara és molt aplicable. La situació econòmica ens posa a prova i ens fa estar més vius". TresQuatre publicava fins fa poc uns 35 títols a l'any. Climent té

pensat un pla editorial anual d'una vintena de títols, comptant-hi reedicions. "Hem de cuidar molt el fons que tenim, que supera els 1.000 títols", es proposa. Una de les iniciatives que Climent reanunciarà són els premis Octubre. La cita serà el dia 27 d'aquest mes i estarà dedicada a Joan Fuster.

Laura Huerga i Jordi Fernández, editors de Raig Verd

"L'educació en català dels últims 30 anys ha donat lectors nous i joves". Convençuts d'aquesta premissa, Laura Huerga i Jordi Fernández van publicar els primers llibres de Raig Verd

-tant en català com en castellà- a principis de març. *A dalt tot està tranquil* de Gerbrand Bakker va aconseguir el premi Llibreter 2012. "Hem venut més en català que en castellà a tot Espanya", diu Huerga. Raig Verd

acaba d'inaugurar una col·lecció insòlita en el panorama editorial en llengua catalana. Dedicada únicament a *nouvelles*, ha publicat Moacyr Scliar i Michael Köhlmeier. Huerga i Fernández estan a punt de provar sort amb el seu primer autor català, Víctor Sabaté.